

SKOL
FORSKNINGS
INSTITUTET

SAMMANFATTAR OCH KOMMENTERAR

Kroppsligt lärande i språkdidaktik

2023:02

Omslagsfoto: Anna Hedman
Illustration: Ása Jóhannsdóttir

Citera denna rapport: *Kroppsligt lärande i språkdidaktik*. Skolforskningsinstitutet sammanfattar och kommenterar 2023:02. Solna: Skolforskningsinstitutet. ISSN 2003-3664.

© Skolforskningsinstitutet
www.skolfi.se

Kroppsligt lärande i språkdidaktik

2023:02

Skolforskningsinstitutet sammanfattar och kommenterar

Skolforskningsinstitutet bevakar internationella forskningsöversikter för att kunna ta tillvara vetenskaplig kunskap som kan vara till nytta för verksamma inom svensk förskola och skola. Vi sammanfattar och kommenterar översikterna utifrån ett svenskt perspektiv. Arbetet genomförs av medarbetare vid institutet i samarbete med verksamma lärare och en extern forskare med relevant ämneskompetens för översikten.

Målgrupp

Vi riktar oss främst till förskollärare och lärare men även till lärarutbildningen, skolledare och andra verksamma inom skolväsendet som på olika sätt kan främja goda förutsättningar för en undervisning på vetenskaplig grund.

Så väljer vi ut forskningsöversikter

Forskningsöversikter som vi bedömer vara intressanta i relation till vårt uppdrag relevans- och kvalitetsgranskas. Om vår bedömning är att en översikt är relevant för målgrupperna och håller tillräcklig kvalitet, tar vi fram en rapport med översikten som utgångspunkt. Vi granskar översikterna men inte de enskilda studier som de bygger på. Forskning som förändrar kunskapsläget kan ha tillkommit efter det att en forskningsöversikt sammanställts.

Innehåll

Skolforskningsinstitutet sammanfattar och kommenterar	2
Målgrupp	2
Så väljer vi ut forskningsöversikter	2
1. Inledning	4
2. Sammanfattning av forskningsöversikten	5
2.1 Kroppsligt lärande	5
2.2 Översiktens frågeställningar	6
2.3 Översiktens metod	6
2.4 Om studierna i översikten	7
2.5 Översiktens resultat	7
2.5.1 Undervisning med stöd av gester, föremål eller bilder	7
2.5.2 Undervisning med stöd av estetiska uttrycksformer	8
2.5.3 Undervisning med stöd av fysisk aktivitet och rörelse	9
2.5.4 Undervisning med stöd av digitala verktyg	9
2.6 Diskussion	10
3. Skolforskningsinstitutet kommenterar	11
3.1 Kommunikativt språklärande	11
3.2 Iscensatt och spontant förekommande kroppsligt lärande	12
3.3 Undervisning i olika åldrar	12
3.4 Kroppsligt lärande i den svenska praktiken	13
Lästips	15
Projektgrupp	15
Referenser	16

1. Inledning

Inom språkundervisningen har kroppens betydelse för att lära sig ett språk länge erkänts och på senare tid uppmärksammas alltmer inom den språkdidaktiska forskningen. Kroppsligt lärande, som är ett centralt begrepp i den här rapporten, handlar om en holistisk syn på lärande där kropp och kognition inte ses som separerade utan samspelar med varandra och med omgivningen. Därmed blir aktiviteter som involverar detta samspel viktiga för lärandet. Sådana aktiviteter kan exempelvis innefatta undervisning med stöd av gester, föremål, drama och kroppsspråk, vilket också skrivs fram i skolans kursplaner för språk, även om begreppet kroppsligt lärande inte används. Som exempel nämns bland annat att gester kan användas som en strategi för att underlätta samtal, och att bilder och föremål kan användas för att stödja muntliga presentationer. Det gäller kursplanerna för såväl moderna språk och engelska som svenska och svenska som andraspråk (Skolverket, 2022).

Här sammanfattar och kommenterar vi en systematisk forskningsöversikt som sammanställt forskning om vad som kännetecknar kroppsligt lärande i språkundervisning. Översikten bidrar med en kartläggning över olika aktiviteter i undervisningen som tar sin utgångspunkt i kroppens roll och betydelse för barns och elevers språklärande. Resultaten pekar mot att kroppsligt lärande i undervisningen kan bidra till barns och elevers språklärande samtidigt som de upplever lärandet som mer lustfyllt.

Med rapporten vill vi ge lärare möjlighet att få kunskap om vad forskningen säger på området och ge en bild av vad kroppsligt lärande kan vara i ett språkdidaktiskt sammanhang. Många lärare använder sig redan av kroppsligt lärande i sin språkundervisning, exempelvis i form av drama, gester och medvetet kroppsspråk, och kommer troligtvis att känna igen sig i det som beskrivs i denna rapport. Rapporten består av en sammanfattning av forskningsöversikten och en kommentar där vi diskuterar översiktens resultat och hur de kan förstås i en svensk kontext.

2. Sammanfattning av forskningsöversikten

I detta avsnitt sammanfattar vi forskningsöversikten *Embodied learning and teaching approaches in language education: A mixed studies review*. Vi har översatt begrepp till svenska och anpassat dem till ett svenskt sammanhang, men vår ambition har varit att ligga så nära originalet som möjligt.

2.1 Kroppsligt lärande

Ett centralt begrepp i översikten är kroppsligt lärande¹ (på engelska embodied learning). I svenskspråkig forskning förekommer även användning av begreppet förkroppsligt lärande, och definitionerna av begreppen sammanfaller ofta. I denna rapport används begreppet kroppsligt lärande.

Begreppet kroppsligt lärande utgår huvudsakligen från en holistisk förståelse av lärande² där kroppen alltid är aktivt engagerad i lärandeprocessen, oavsett vad man lär sig. Det handlar alltså inte enbart om till exempel fysisk aktivitet eller muskelminne som begreppet lätt kan ge associationer till. Att betrakta kroppen som en del av lärandeprocessen, utöver kognitiva processer, innebär att erkänna lärande genom aktivitet och rörelse samt sinnen och upplevelser. Denna förståelse är avgörande för den forskning om språklärande som ingår i översikten som vi här sammanfattar och kommenterar.

Enligt översikten finns det en hel del forskning som har studerat kroppsligt lärande med fokus på gester, men det finns ett växande intresse för att se på kroppsligt lärande i social interaktion. Detta bredare perspektiv på kroppsligt lärande förstås som att

Sammanfattad och kommenterad översikt

Embodied learning and teaching approaches in language education: A mixed studies review.

Författare: Sofia Jusslin, Kajsa Korpinen, Niina Lilja, Rose Martin, Johanna Lehtinen-Schnabel & Eeva Anttila.

Publicerad i tidsskrift: *Educational Research Review*, 100480.

Publiceringsår: 2022

Översiktens fokus: Kroppsligt lärande i språkundervisning och språklärande.

Elevernas ålder: Förskolan till vuxenutbildning och högre utbildning.

Skolämnen: Första- och andraspråk, främmande språk.

¹ Översiktens huvudförfattare Sofia Jusslin, Åbo Akademi, använder detta begrepp på svenska.

² "Embodied learning can be broadly defined as a conception of learning where learners are holistically engaged and intertwined in their social and material surroundings" (Jusslin m.fl., 2022, s. 2).

kropp och kognition är engagerade i lärandeprocessen, och därutöver i samspel med den sociala och materiella omgivningen. Med utgångspunkt i detta perspektiv syftar översikten till att beskriva vad som kännetecknar kroppsligt lärande i forskning om språkundervisning och språklärande. Genom att visa hur forskningen förhåller sig till kroppsligt lärande kan översikten ge ökad förståelse för när och hur kroppsliga erfarenheter och aktiviteter används i språkundervisningen och vad de har för betydelse för barns och elevers språklärande.

Gemensamt för alla studier som ingår i översikten är att de utgår från denna syn på lärande: att kropp och kognition utgör en helhet i lärandeprocessen. Studierna närmar sig dock fenomenet kroppsligt lärande på olika sätt. En del studier bygger på kroppsligt förankrad kognition där språklärande är förankrat i kroppsliga upplevelser, och inte endast sker genom de mentala processer som är involverade i lärandet. Andra studier utgår från sociokulturella eller multimodala perspektiv där språklärande förstås som en social praktik där lärandet sker i samspel med den materiella och sociala omgivningen. Ur dessa perspektiv har olika modaliteter, det vill säga kroppsliga och materiella resurser, såsom kroppsrörelse, ansiktsuttryck, gester, bild och ljud en viktig roll i språklärandet. Modaliteter ses alltså som en integrerad del av kommunikationen och interaktionen i språklärande, som i sin tur är sammanflätade med den sociala och materiella omgivningen.

2.2 Översiktens frågeställningar

Översikten tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Vad kännetecknar undervisning och lärande i språk där samspelet mellan kropp och kognition betonas?
- Vilken slags undervisning undersöks i forskningen och vilka resultat redovisas?

2.3 Översiktens metod

En litteratursökning gjordes i flera olika internationella databaser för att hitta relevanta studier. I sökningen användes söktermer för kroppsligt lärande, som till exempel embodied learning, bodily learning, kinaesthetic learning, i kombination med termen language teaching. Sökningarna genererade totalt 6 529 unika artiklar som sedan granskades utifrån uppsatta urvalskriterier.

För att en studie skulle inkluderas krävdes det att den var publicerad mellan 1990 och 2020, var referentgranskad och hade ett tydligt fokus på att lära eller undervisa språk samt att ett teoretiskt ramverk med utgångspunkt i kroppsligt lärande användes. Vad gäller språk och åldrar valde forskarna att ha en bred ansats. Totalt inkluderades 41 studier i översikten.

Med hjälp av ett analysprogram gjorde forskarna en tematisk analys av de studier som valts ut. Studierna kategoriserades i relation till översiktens frågeställningar. På så sätt kunde forskarna identifiera likheter mellan studierna och hitta olika teman och underteman.

2.4 Om studierna i översikten

Översiktens studier behandlar olika åldrar och skolnivåer, från förskola till vuxenutbildning och högre utbildning, samt undervisning i första- och andraspråk såväl som i främmande språk. Även en studie med lärarstuderande ingår i översikten. Vilka målspråk som undervisas i studierna varierar, de flesta engelska, men även tyska, japanska, franska, rumänska, grekiska, italienska, svenska och finska. Studierna kommer från ett flertal olika länder, däribland Sverige.

En del av studierna undersöker kroppsligt lärande som iscensätts av läraren genom en specifik aktivitet i undervisningen, som aktiviteter med stöd av exempelvis digitala verktyg, estetiska uttrycksformer eller föremål. Effekterna av aktiviteten redovisas antingen i form av resultat från mätningar av exempelvis hur många nya ord barnen eller eleverna lärt sig, eller i form av självskattningar, till exempel att eleverna upplever att de lärt sig mer, eller att lärarna observerat en förbättring. Andra studier undersöker kroppsligt lärande, i form av exempelvis gester och kroppsspråk, i spontant förekommande situationer och interaktioner i klassrummet. I dessa studier är man intresserad att studera hur kroppsligt lärande tar sig uttryck i språkundervisningen och på vilka sätt de kan underlätta och stödja barns och elevers språklärande.

2.5 Översiktens resultat

I vår redovisning av översiktens resultat utgår vi från de olika typer av kroppsligt lärande i undervisningen som undersöks i studierna. Vi beskriver vad som undersöks i studierna och huvudsakliga resultat som är relevanta för förskola, skola och vuxenutbildning. Vår ambition är att redovisa översiktens resultat på ett lättillgängligt och begripligt sätt. Att resultaten presenteras i en viss ordning innebär ingen rangordning av det innehåll i undervisningen som beskrivs.

2.5.1 Undervisning med stöd av gester, föremål eller bilder

I översikten beskrivs olika sätt använda gester, föremål och bilder som stöd i språkundervisningen för olika syften, som exempelvis att utveckla ordförråd eller underlätta språkförståelse.

I exempel från studier av andraspråksundervisning för elever i åldrarna 5–13 år beskrivs olika typer av gester som lärare använder vid introduktion av nya ord, eller att läraren använder specifika gester för specifika ord. En studie beskriver hur läraren använder gester i kombination med föremål i undervisningen genom att ge eleverna olika uppgifter att utföra med till exempel ett gosedjur, en boll eller en filt. I ett annat exempel jämfördes undervisning där eleverna fick titta på bilder för att utveckla sitt ordförråd, både gällande abstrakta och konkreta ord, och undervisning där läraren använde gester. Resultaten visade ingen större skillnad mellan de olika metoderna, de verkar alla kunna bidra till utveckling av ordförråd och prepositioner hos barn och elever i de tidiga årskurserna, och att de senare kommer ihåg dem.

Gester kan även förekomma i spontana situationer och interaktioner för att stötta

och underlätta språklärande. Ett flertal studier av interaktioner mellan vuxna elever och lärare i andraspråksundervisning visar hur gester kan underlätta för eleverna att förstå språket. Gester kan användas för att tydliggöra, underlätta och stötta. De kan bidra till en förståelse för vad ord betyder och hur ord ska uttalas. Genom att använda gester kan läraren synliggöra språket och skapa möjlighet till ökad förståelse.

Figur 1. Lärande med stöd av gester, föremål och bilder

Ett annat sätt som beskrivs och exemplifieras i översikten och som ligger nära gester, är stöttning med hjälp av kroppen. Stöttningen kan omfatta olika verbala och visuella resurser som används för att skapa mening och kan komma från både lärare och elever. I ett exempel från andraspråksundervisning för vuxna i Sverige undervisade läraren i grammatik med ett arbetsblad genom att peka på specifika ord och grammatiska fenomen, för att hjälpa eleverna att se och förstå hur ord fungerar på det aktuella språket. I översikten beskrivs dessutom att lärarens medvetenhet om sitt kroppsspråk kan ha betydelse för elevers språklärande. Till exempel verkar lärarens kroppsspråk ha stor betydelse för barn i förskoleålder, eftersom de i hög grad uppmärksammar vad läraren säger med kroppen.

2.5.2 Undervisning med stöd av estetiska uttrycksformer

I studier som undersökt undervisning med stöd av estetiska uttrycksformer som drama eller dans redovisas resultat som visar att deltagarna själva uppgav att dramaövningarna och dansen hjälpte dem att lära sig nya ord och att de kom ihåg de nya orden bättre. Forskarna bakom översikten lyfter också fram andra aspekter som framkommer i dessa studier. Dramaövningar kan underlätta att skapa autentiska och meningsfulla lärandesituationer, som liknar situationer i livet utanför klassrummet. De kan också ge eleverna möjlighet att agera som språkanvändare och uttrycka sig i

ett autentiskt sammanhang även om de inte behärskar språket till fullo. Att använda drama i undervisningen möjliggjorde för eleverna att leka med språket i en trygg miljö.

En aspekt som lyfts fram i översikten är att elever ofta hjälper och stöttar varandra i undervisning med estetiska uttrycksformer. I en studie undersöktes undervisning i andraspråksundervisning för vuxna genom en så kallad social circus-aktivitet, där ett centralt inslag är att eleverna ska våga lita på och söka hjälp av varandra. Social circus innebär att använda cirkusaktiviteter för att främja olika färdigheter, i det här fallet språklärande. I undervisningen ingår exempelvis jonglering och clowneri, och aktiviteterna följs upp av att eleverna summerar lektionen i en avslutande runda. En annan studie med elever i åldrarna 12–13 år som undervisades i främmande språk visade att dramaövningar kan fungera som en sorts inramning som skapar trygghet för eleverna i sin språkanvändning.

I översikten beskrivs dessutom att elever upplevde undervisning med stöd av rörelser, dans, drama och social circus som mer positiva och glädjefyllda jämfört med andra undervisningsmetoder. Dessa inslag i undervisningen bidrog även till ökat självförtroende, engagemang, intresse, välbefinnande samt till ökad entusiasm hos eleverna.

2.5.3 Undervisning med stöd av fysisk aktivitet och rörelse

I ett antal studier undersöks olika typer av fysisk aktivitet och hur de kan bidra till barns och yngre elevers språklärande, oftast med avseende på utveckling av ordförråd. Aktiviteterna gick ut på att barnen eller eleverna kombinerade eller synkroniserade någon form av rörelse med att samtidigt lära sig nya ord. Till exempel genom att barnen eller eleverna berättade en saga samtidigt som de rörde på sig, eller att de lyssnade på en berättelse samtidigt som de imiterade ord och idiomatiska uttryck i berättelsen. Resultaten i dessa studier pekar mot att fysiska aktiviteter som är utformade efter lärandemålet kan bidra till barns och elevers utveckling av ordförrådet, men också till att göra lärandet lustfyllt och att barnen lättare kommer ihåg det de lär sig.

2.5.4 Undervisning med stöd av digitala verktyg

Digitala verktyg användes för specifika syften som exempelvis att utveckla ordförråd och hörförståelse. Ett flertal studier i översikten har undersökt förstaspråksundervisning för yngre elever där en spelkontroll som läser av rörelser används. Spelkontrollen ger spelaren möjlighet att styra spelet genom att röra på kroppen eller ge muntliga instruktioner. Eleverna som använde spelkontrollen fick titta på rörelser tillsammans med ord, samtidigt som de imiterade rörelserna. Resultaten för de studier som använt spelkontrollen i undervisningen pekar mot en förbättring av elevernas ordförråd jämfört med innan de började använda spelkontrollen, både sett till för- och eftertester och lärarnas observationer.

Ett exempel från en annan studie visade att hörförståelse i främmande språk hos elever i åldrarna 10–11 år förbättrades mer om de fick titta på figurer (avatarer) som rörde sig i ett spel i en virtuell miljö, än om eleverna själva fick röra på sig medan de använde samma spelkontroll som användes i exemplen i föregående stycke.

2.6 Diskussion

I en summerande diskussion resonerar forskarna om vad översikten i huvudsak kommer fram till. I översikten redovisas resultat från respektive ingående studie, men det görs ingen sammanvägd analys av resultaten och inga säkra svar ges på vad som fungerar mer eller mindre bra – vilket heller inte hade varit möjligt eftersom undervisningen som undersöks i studierna i mångt och mycket skiljer sig åt.

Forskarna drar dock några övergripande slutsatser om vad översikten kan säga om kroppsligt lärande i språkundervisning och språklärande. De konstaterar att flera olika typer av undervisning undersöks i de ingående studierna, och att fokus ofta ligger på att utveckla ordförrådet. Förutom att utveckla ordförråd kan kroppsligt lärande i undervisningen bidra till ökad motivation hos eleverna samt underlätta för att skapa autentiska och meningsfulla lärandesituationer. Dessa resultat menar forskarna är viktiga för praktiken från både ett elev- och lärarperspektiv, särskilt i relation till frågan om hur elever kan engageras och motiveras i språkundervisningen.

Forskarna resonerar även om vilka begränsningar som översikten har och lyfter fram att majoriteten av översiktens ingående studier behandlar förskolebarn, grundskoleelever och vuxenstuderande. Studier om ungdomar i gymnasieskolan saknas och översikten ger därmed inte tillräcklig kunskap för att kunna dra några slutsatser för denna grupp.

En annan begränsning gäller val av sökstrategi och urvalskriterier som resulterat i att enbart studier som explicit använder begreppet kroppsligt lärande och andra relaterade begrepp ingår i urvalet, det vill säga studier där teorier om kroppsligt lärande var en utgångspunkt. Detta ledde enligt forskarna till att andra potentiellt relevanta studier inte fångades. En anledning till att de har valt att inkludera endast studier som explicit använde kroppsligt lärande var att de inte ville tillskriva studier något som de själva inte gett uttryck för – en del studier kan innehålla sådana aspekter även om forskarna bakom studierna inte själva uttrycker det så.

3. Skolforskningsinstitutet kommenterar

I denna kommentar för vi en diskussion om hur kroppsligt lärande är integrerat i den kommunikativa språksyn som genomsyrar aktuell språkdidaktik. Vidare diskuteras översiktens huvudsakliga resultat. Kommentaren avslutas med en reflektion över den svenska kontexten och några exempel på vad lärare kan ta fasta på när de planerar sin undervisning.

3.1 Kommunikativt språklärande

Kroppsligt lärande innebär inte bara att kroppen engageras i lärandet. En grundläggande utgångspunkt inom fältet är att det kroppsliga och det kognitiva inte ses som separerade från varandra. Aktiviteter som involverar hela människan och främjar ett samspel mellan kropp och kognition blir därför viktiga. Det omfattar även den lärandes interaktion med andra människor och föremål i omgivningen, i specifika situationer. Interaktion är en fundamental aspekt av den kommunikativa kompetens som är ett mål för språklärande i de flesta sammanhang, särskilt den svenska skolan. I översikten konstateras att det under de senaste decennierna skett ett skifte inom språkdidaktiken. Från att tidigare ha fokuserat mer uteslutande på formella aspekter av språket, som uttal, grammatik och stavning, har man idag ett mer funktionellt och handlingsorienterat förhållningssätt till språklärande. Ett viktigt mål för lärandet är att kunna göra saker med hjälp av språket. Detta innebär att *språkanvändning* är både mål och medel för lärandet.

Mot denna bakgrund blir det relevant och viktigt att arbeta med interaktiva aktiviteter som involverar och engagerar eleven eller studenten. Aktiviteter som ökar känslan av att man använder språket på ett meningsfullt sätt, det vill säga så som man skulle använda det för att kommunicera i en målspråkstalande miljö. I översikten, liksom i många andra sammanhang, används ibland termen *autenticitet* för lärandeaktiviteter eller undervisningsmaterial som skapar en upplevelse av att man går utanför klassrummets ramar. Det är dock ett problematiskt och subjektivt begrepp, som skapar en bild av klassrummet som en icke-autentisk miljö. Klassrumsmiljön är en speciell miljö med givna förutsättningar, autentisk på egna villkor, och en viktig uppgift för läraren är att initiera aktiviteter som upplevs som engagerande och meningsfulla för eleven i denna specifika miljö. Aktiviteter som låter eleven röra sig, aktivera olika sinnen, eller koppla ihop föremål eller bilder med ord och fraser är exempel på detta. Men det är trots allt

viktigt att elever upplever att de kan använda språket även utanför klassrummet, vilket vi återkommer till i avsnitt 3.3.

3.2 Iscensatt och spontant förekommande kroppsligt lärande

Översikten inkluderar en mängd olika typer av lärande. Man kan notera att till exempel skönlitteratur, drama och digitala verktyg, såväl som fysisk rörelse och gester ingår i undervisningen som studeras. Det är alltså en mycket bred definition av kroppsligt lärande som anläggs.

Forskarna bakom översikten kommer fram till att studierna som ingår i översikten går att dela upp i två spår. De flesta av studierna bygger på undersökningar där kroppsligt lärande är iscensatt av läraren. Här ryms studier av digitala verktyg, estetiska uttrycksformer, fysiska aktiviteter och rörelse, användning av bilder och föremål samt planerad användning av gester. Den andra typen av studier handlar om forskning som observerar spontant förekommande kroppsligt lärande i klassrummet. Denna gränsdragning är inte helt tydlig och det är ibland svårt att se hur spåren skiljer sig när forskarna beskriver de olika studierna, eftersom kroppsliga uttryck ibland uppstår spontant i samband med av läraren styrda aktiviteter. Den aktivitet som endast återfinns i det första spåret – iscensatt undervisning – är nyttjande av digitala verktyg. Här återfinns också den enda studien som handlar om lärarstudier. Den handlar om hur en grupp lärarstudier i USA påverkades positivt av att delta i en lektion som kännetecknades av kroppsligt lärande. Lektionen byggde på läsning och dramatisering av en roman och ökade lärarstudenternas empati för andraspråkstalare av engelska.

3.3 Undervisning i olika åldrar

Det som är intressant för målgruppen språklärare i Sverige är sannolikt i första hand resultaten av studierna, oavsett vilket spår de tillhör. Generellt kan man säga att den övervägande delen av studierna handlar om barns och yngre elevers lärande och dessa studier är genomförda i förskola och skolans första årskurser. Många av dessa handlar om olika sätt att lära sig ord och visar att man med fördel kan involvera gester, föremål och bilder som knyts till orden. Flera andra studier omfattar elever i vuxenutbildningen. Färre studier undersöker äldre ungdomars kroppsliga lärande, särskilt elever i gymnasieskolan. Detta hänger eventuellt samman med en rådande bild av hur man undervisar i olika åldrar. Enligt forskarna kan denna skevhet bero på att språkundervisning för yngre och äldre elever ser olika ut. I lägre åldrar, och i början av lärprocessen, handlar det mest om att utveckla ordförrådet och senare, till exempel i gymnasieskolan, är det ofta mer fokus på grammatik.

Den sammantagna forskningen kan inte ge svar på om vissa aktiviteter är mer effektiva för yngre eller äldre elever. Det kroppsliga lärandet verkar enligt vissa studier vara särskilt viktigt för yngre åldrar, men eftersom så få studier finns med elever i gymnasie-

skolan går det inte att med säkerhet hävda att kroppsligt lärande är viktigare för barn och yngre elever än för äldre elever.

I översikten går det dock att urskilja vissa mönster när det gäller olika åldrar. Studier visar till exempel att gester i språkundervisningen gynnar lärandet hos barn och yngre elever samt elever i vuxenutbildningen. Fysisk aktivitet och rörelse i samband med lärande av ord är effektivt när det gäller yngre åldrar. När det gäller digitala verktyg, tycks användandet av en specifik spelkontroll vara effektivt för yngre elevers språklärande, medan andra digitala verktyg kan vara mer effektiva för äldre elever. Användandet av olika föremål i undervisningen verkar kunna spela en viktig roll för språklärandet hos både barn och vuxna.

För äldre elever visar några studier att drama i språkundervisningen fungerar väl. Det kan öka elevernas engagemang och motivation, och stöder lärandet av ord och uttal. Drama ökar enligt vissa studier känslan av autenticitet och fungerar stödjande för minnet, eftersom de nya orden används i en meningsfull kontext. Drama tycks alltså inverka positivt på lärandet då det tycks öka motivationen och skapa situationer som uppfattas som meningsfulla.

Forskarna bakom översikten påpekar att många lärare sedan länge arbetar med metoder som involverar kroppsligt lärande, men menar att det kan finnas osäkerhet kring vad som fungerar och hur man kan arbeta. Sannolikt gäller detta även den svenska kontexten. Forskarna manar till att föra in mer om kroppsligt lärande i lärarutbildningen. Eftersom endast en studie, fokuserad på litteratur och drama, involverar lärarstuderande vet man inte mycket om hur man eventuellt arbetar med detta i lärarutbildningen generellt.

3.4 Kroppsligt lärande i den svenska praktiken

Om vi riktar blicken mot Sverige hittar vi i översikten endast tre studier, alla genomförda av Majlesi (2014, 2015 och 2018). Majlesis studier handlar om vuxna elever i svenska som andraspråk och handlar om hur gester fungerar som stöd för läraren att understryka viktig information. Tal, kropp och föremål utgör tillsammans viktiga delar av kommunikationen i grammatikundervisningen.

Det är möjligt att närliggande forskning inte fångats upp på grund av de sökkriterier som använts i översikten. Hur kroppen kan integreras i undervisningen generellt har undersökts med fokus på multimodalitet i Sverige. En nyligen utkommen studie är Tang och kollegor (2022), men det finns inte många studier om detta i språkämnen, det vill säga svenska, svenska som andraspråk, engelska och moderna språk, vilket forskningsöversikten också visar. När det gäller dramats roll för språkutveckling finns en ny studie av Hedman och kollegor (2023) och en nyutgiven bok av Hallgren och Jacquet (2023).³

Som förklarats i sammanfattningen av översikten (kapitel 2) är kroppsligt lärande något som kan styras mer eller mindre medvetet av läraren genom olika aktiviteter och inslag i undervisningen. Det kan vara aktiviteter som involverar både kognition

³ För den som vill läsa mer om drama och lärande rekommenderas Anderson och Dunn (2013) samt Winston (2013).

och rörelse. En metod som till exempel Heta stolen, där eleven får ta ställning till ett påstående och i samband med detta röra på sig, kan leda till ett mer aktivt lyssnande och vara engagerande.

Översikten ger ganska tydliga indikationer på att kroppsligt språklärande kan öka barns såväl som vuxnas engagemang och motivation och att det kan vara effektivt för lärande i yngre åldrar, särskilt vad gäller utveckling av ordförrådet. Eftersom ordförrådet är en central del i språkets uppbyggnad är detta något som man som lärare med fördel kan ta fasta på när man planerar sin undervisning.

Som också har noterats kan lärare på ett medvetet sätt använda sitt kroppsspråk för att stödja elevers lärande. Läraren kan till exempel illustrera betydelsen av ord och uttryck med hjälp av gester och gester kan kopplas ihop med verbalt språk. Man kan till exempel peka på det egna örat eller munnen för att förtydliga betydelsen av orden höra och tala, eller gestikulera ”jag vet inte” genom att höja axlarna och vända handflatorna uppåt, och så vidare.

Det går även att skapa autentiska situationer inom vuxenutbildning såväl som i skolan. Detta kan åstadkommas genom att olika aktiviteter eller handlingar får utföras på målspråket, till exempel i arbetsplatsförlagd utbildning eller liknande miljöer, även simulerade sådana såsom metodrum, vilket påpekats av en av lärarna som har granskat denna rapport.

Mer forskning behövs dock i viktiga åldersgrupper, framför allt på gymnasienivå, och särskilt i den svenska kontexten där kroppsligt språklärande generellt verkar vara ett relativt outforskat område. När det gäller lärarutbildningen behövs också forskning – det framgår av översikten. Lärare i den svenska kontexten vittnar också om att kroppsligt lärande är ett utvecklingsområde som det skulle vara intressant att få fortbildning inom. Det skulle därför vara intressant att undersöka i vilken mån kroppsligt lärande integreras implicit eller explicit i svensk lärarutbildning och om det överhuvud taget görs, vilka vetenskapliga rön, eller vilken erfarenhet, som i så fall ligger till grund för detta.

Lästips

Anderson, M., & Dunn, J. (2013). *How drama activates learning: Contemporary research and practice*. A&C Black.

Winston, J. (2013). *Second language learning through drama: Practical techniques and applications*. Routledge.

På skolforskningsportalen.se kan man läsa mer om våra systematiska forsknings-sammanställningar. Där finns bland annat intervjuer, diskussionsfrågor och artiklar.

Projektgrupp

Denna sammanfattning och kommentar har tagits fram av medarbetare vid Skolforskningsinstitutet i samarbete med en extern forskare.

Lisa Jonsson (projektledare)

Ilana Manneh, fil.dr (biträdande projektledare)

Camilla Bardel, professor i moderna språk med didaktisk inriktning vid Stockholms universitet (extern forskare)

Anna Hedman (redaktör)

Sara Andersson, förstelärare i svenska som andraspråk och engelska, och Birgitta Nilsson, lärare i franska och svenska som andraspråk, har lämnat värdefulla synpunkter på manus. Sara Andersson har även bidragit med konkreta exempel på kroppsligt lärande och kommit med inspel om metodrum och arbetsplatsförlagd utbildning.

Referenser

- Hallgren, E., & Jacquet, E. (2023). *Stärk pedagogiken med estetiken: drama, bild och muntligt berättande i tematisk undervisning*. Studentlitteratur.
- Hedman, C., Jacquet, E., Nilson, E., & Rejman, K. (2023). Expressing Reading Engagement within Drama-Based Literary Work: Perspectives from Three Students in a Linguistically Diverse Classroom in Sweden. I D. G. Steph Ainsworth, Gee Macrory, Kate Pahl (red.), *Multimodality and multilingualism. Towards an integrative approach* (s. 106–119). Multilingual Matters.
- Jusslin, S., Korpinen, K., Lilja, N., Martin, R., Lehtinen-Schnabel, J., & Anttila, E. (2022). Embodied learning and teaching approaches in language education: A mixed studies review. *Educational Research Review*.
- Skolverket. (2022). *Kursplaner för grundskolan*. Skolverket.
- Tang, K.-S., Jeppsson, F., Danielsson, K., & Bergh Nestlog, E. (2022). Affordances of physical objects as a material mode of representation: A social semiotics perspective of hands-on meaning-making. *International journal of science education*, 44(2), s. 179–200.

